

**GLOBALASHUV DAVRIDA O‘ZBEKISTONNING IJTIMOY-IQTISODIY
MUAMMOLARI (TA’LIM TIZIMI MISOLIDA)**

Abduraimov Eldor Qurbonboy o‘g‘li

O‘zbekiston-Finlyandiya pedagogika instituti assistenti

tel: +998 (93) 347-91-94

email: abduraimoveldor741@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada mamlakatimizning bugungi yoshlarini barkamol ruhda tarbiyalash muammolari: yangicha, kreativ dunyoqarashga ega pedagoglarni tayyorlash va yosh avlod uchun barcha sharoitlarga ega maktablarni barpo etish xususida bayon qilingan. Shuningdek,

Kalit so‘zlar: Konstitutsiya, xalq ta’limi, pedagog-o‘qituvchi, o‘quvchi-yoshlar, kreativ, dekoratsiya, “fin ta’limi” andazasi.

Bugungi kunda dunyoning ilg‘or, yetakchi davlatlarida ta’lim sohasini rivojlantirish birinchi o‘rindagi vazifa sifatida qaralayotganligi bejiz emas. Sababi, mamlakatning kelgusi taraqqiyotining asosiy omili, aynan ta’lim sohasiga borib taqalishi hamda uning ravnaqi aynan shu sohada qo‘lga kiritilgan yutuqlar bilan o‘lchanishi bu faktdir. Zero, ta’lim tizimining taraqqiyoti jamiyatdagi barcha sohalarning muvaffaqiyatli taraqqiyotini ta’minlaydi.

Yangi O‘zbekistonda bugungi ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, ertamiz vorislari bo‘lgan yoshlarga sifatli bilim berish, ularni har tomonlama yetuk, komil inson qilib voyaga yetkazish yo‘lida ulkan tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Muhtaram Prezidentimizning 2020 yil 3-dekabrda “Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori yoshlarni islohotlarning faol ishtirokchisiga aylantirish, ilm-fanga rag‘batini oshirish, izlanuvchanlik va yaratuvchanlik faoliyatiga keng jalb qilish, jahon miqyosida Vatanimiz dovrug‘ini keng taratgan ajdodlarga munosib avlodni tarbiyalash maqsadlariga xizmat qilayotgani bilan ahamiyatlidir[1].

Bugungi kunda O‘zbekiston muhim demografik chegarada turibdi. 30 yoshgacha bo‘lgan yoshlar aholining 60 foizini tashkil qiladi. Kelgusi 20 yilda bugungi bolalar va yoshlar mamlakatimiz tarixidagi eng yirik asosiy kuchga aylanishini ibobatga oladigan bo‘lsak, ta’lim tizimiga yot va zararli bo‘lgan buzg‘unchi kuchlarning tahdididan xoli bo‘lgan fazalardan biriga aylantirmog‘imiz lozimdir.

Bu yo‘lda ta’lim sifati va ta’lim samaradorligi jamiyatda hayot sifatini ko‘rsatuvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Davlat va jamiyat umumiy va kasbiy ta’limga qanchalik ko‘p mablag‘ sarflasa va natijasi eng yuqori xalqaro standartlarga javob bersa, hayot sifati shunchalik yuqori bo‘ladi.

Bugungi globallashtirilgan dunyoda mafkuraviy tahdidlar kuchaygani barchamizga ayyon. Mafkuraviy kurash o‘zi nima?, degan savol tug‘ilishi tabiiy.

Mafkuraviy kurash – bu turli g‘oyaviy qarashlar, yondashuvlar, xilma-xil maslak va maqsadlarga ega ijtimoiy subyektlar o‘rtasida yuzaga keladigan, qarama-qarshilikka asoslangan munosabatlar demakdir[2.306]. Demak, mafkuraviy kurash aynan bir mafkura yoki g‘oya emas ularning negizida tashkil topgan turfa xil qarashlarning

gegemonlikka intilishidir.

Ta'lim sohasidagi turfa xil mafkuralar dialektik jihatdan olganda juda yaxshi, ammo bu ma'lum bir kuchlarning ishtirokida ularning manfaatlariga xizmat qilishi, bu – ta'lim tizimini ichdan yemirishi mumkin bo'lgan asosiy muammolardan biridir.

Bugungi kunda ta'lim samaradorligini belgilashda eng optimal qarorlar qabul qilish – yuqori ta'lim sifatiga erishishni talab etadi. Ta'lim sifatini oshirish uchun, avvalo, byurokratik tizimni yo'qotish kerakdir. Sababi, eng g'arazli bo'lgan tashqi yot g'oyalar ushbu tizimning mevasi hisoblanadi, ya'ni ta'limda ertangi kunga bo'lgan qo'rquv va ishonchsizlik buzg'unchi g'oyalarning kirib kelishiga keng yo'l ochib beradi.

Mamlakatimizning hozirgi davrdagi rivojlanish bosqichida oliy kasbiy ta'lim globallashtirish jarayonlari davrida mamlakatning milliy, iqtisodiy, ekologik, siyosiy xavfsizligini ta'minlashga qodir bo'lgan shaxslarning shakllanishidagi, insoniyatning universallashtirish va postindustrial axborot jamiyatiga o'tishidagi asosiy vositalardan biri bo'lib hisoblanadi. Chunki, axborotlashgan jamiyatda axborotlarning keng ko'lamda harakatlanishi, ma'lumotlarning turfa xilligi insonlarda axborotlarni tanlash imkonini yaratadi. Bularning barchasi ta'limning globallashtirishini vujudga keltiradi. Ta'limning globallashtirishini, aslida, milliy ta'lim tizimini demontaj qilishni nazarda tutadi, dunyo tartibotida tub o'zgarishlarni nazarda tutadi va bunda milliy chegaralar o'z ma'nosini yo'qotadi.

Professor J.Mestenhauzer (AQSh, Minnesota shtati) o'z fikriga ko'ra, "xalqarolashtirish" va "xalqaro ta'lim" tushunchalarini ajratish kerak deb ta'kidlaydi.

Xalqaro ta'lim – amaliyotda ma'lum bir o'quv dasturlari to'plami sifatida amalga oshiriladi, uning vazifasi talabalarni kelajakdagi kasbiga tayyorlash, iqtisodiy hayotni baynalmilallashtirish sharoitida har qanday mamlakatning mehnat bozorida bitiruvchilar uchun foydali bo'lishi mumkin bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirishdir.

Shu bilan birga hozirgi kundagi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi asoratlari davom etayotgan bir pallada oliy ta'lim jamiyatni birlashtirishning, yagona ijtimoiy-madaniy makonni saqlab qolishning, ijtimoiy nizolar va etnomilliy ziddiyatlarni yengib o'tishning eng muhim salohiyatli omili sifatida olib qaralishi lozimdir. Yangicha ta'lim tizimlarining shakllanishi tendensiyalari aniq-ravshan turibdi-ki, hozirgi zamon jamiyatining umumiy rivojlanishi tendensiyalar bilan belgilanadi[3.23].

Ta'lim sifati an'anaga ko'ra o'qitishning va ilmiy tadqiqotlarning OTM darajasidagi tabiiy elementi va olimlarning kasbiy faoliyatidagi ajralmas bir bo'lak bo'lib sanaladi. Hozirgi kunda oliy ta'lim sifatini oshirish butun dunyoda ta'lim tizimidagi eng muhim va asosiy masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Shuning uchun ham oliy ta'lim sifatini baholashdagi yondashuvlarni tadqiq qilishga ehtiyoj tug'iladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda quyidagi takliflarni keltirishimiz mumkin:

Birinchi, ta'lim tizimini isloh qilish uchun milliy modelni ishlab chiqishda ko'r-ko'ronalikdan voz kechgan holda zamonaviy, eng ilg'or xalqaro ta'lim andozalarini o'zlashtirish orqali ta'limni rivojlantirish;

Ikkinchi, ta'lim tizimidagi byurokratiyani yo'q qilish orqali o'qituvchi va talaba-yoshlarda ertangi kunga bo'lgan ishonchni shakllantirish;

Uchinchi, Yangi O'zbekistonning Uchinchi renessans davrida amalga

oshirilayotgan tub islohotlarini to‘lig‘icha ta’lim tizimiga isloh qilish;

To‘rtinchidan, ta’limni tarbiyadan ajratgan holda tashkil etish, ya’ni o‘qituvchilarni faqatgina ta’lim jarayoniga jalb etish orqali tarbiyadan xoli etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 03.12.2020 yildagi PQ-4910-sonli qarori.

2. Yaxshilikov J.Ya., Nurmuhammedov N.E. “Milliy g‘oya – taraqqiyot strategiyasi”. Toshkent, O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi “Fan” nashriyoti. 2017 yil. B.306

3. Xoliqulov Muhammad Qaxor o‘g‘li. Geo-mafkuraviy jarayonlar va ularning kelib chiqish qonuniyatlari. Falsafiy tadqiqotlar va ijtimoiy fanlar xalqaro jurnali. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Imom Buxoriy Xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi. 2024-yil. 1-son. –B.23.